

Justiční kabáty ostudy Zdeněk Koudelka

V každé oblasti lidské činnosti je možné najít výrobky a jiné výsledky vynikající, průměrné i špatné. Stejně je tomu v oblasti soudní moci. Je dobré poukázat za špatné výsledky práce justice, aby určité příklady sloužily jako odstrašující případy.

Nepříslušnost Krajského státního zastupitelství v Ústí nad Labem ve věci poslance Davida Ratha a Ústavní soud

Ústavní soud ve věci ústavní stížnosti poslance Davida Ratha v usnesení ze 17. 9. 2012 přisvědčil stanovisku Ratha, že Krajské státní zastupitelství v Ústí nad Labem bylo nepříslušné,¹ což vědělo v dostatečném předstihu před jeho zadržením. Trestní věc má totiž dozorovat státní zastupitelství tam, kde se trestná činnost děje. V tomto případě ve středních Čechách a v Praze. Ústavní soud výslovně uvádí: „*jeví se postup státního zastupitelství ohledně místní příslušnosti účelový*“ a pokračuje: „*Zrcadlí-li postup státního zastupitelství v dané věci obecněji zaužívanou praxi, jedná se o závažný signál porušování principů právního státu...*“.²

To je tvrdá kritika. Závažnost tkví v tom, že změnou státního zastupitelství v přípravném trestním řízení se změní i příslušnost soudu, který rozhoduje o vazbě, a to má ústavní rozměr. V rozporu se slovní kritikou však Ústavní soud napadené rozhodnutí nezrušil. Poměříme-li to jinými rozhodnutími Ústavního soudu, jde o podivné rozhodnutí. Například v případě ústavní stížnosti bývalé nejvyšší státní zástupkyně Marie Benešové³ mu stačilo, že ve sporu na ochranu osobnosti nadřízený soud změnil soudce Vojtěcha Cepla, protože tento soudce jednal nezákonně.⁴ Ústavní soud považoval změnu soudce za neústavní zásah, který je nutno zrušit. Přitom došlo jen k výměně soudce, středočeský Krajský soud měl nadále ve věci rozhodnout. V Rathově případě došlo nepříslušností státního zastupitelství nejen ke změně soudce, ale celého soudu pro přípravné řízení trestní (z Prahy do Ústí nad Labem) a to ve věci omezení osobní svobody. Přesto to Ústavní soud necítil jako důvod pro zásah v daném případě. Je pravdou, že rozhodnutí Ústavního soudu bylo v případě Marie Benešové většinou novinářů přivítáno a totéž v případě Rath by bylo kritizováno. Ale právo platí stejně bez ohledu na mediální přízeň. Ochrana před zneužitím moci v trestním právu je postavena na tom, že jestliže nezákonně postupuje státní orgán, nelze výsledky jeho činnosti právně uznat, byť by byly věcně správné. Pravidlo otráveného stromu říká, že z otráveného stromu (tj. nezákonnosti) nemůže být zdravé ovoce (zákonné výsledky). Nejvyšší soud sice uvedl: „*Český trestní proces nepřevzal doktrínu plodů z otráveného stromu, která vznikla a je rozvíjena v USA, zejména pak v podobě simplifikujícího tvrzení, že plody z otráveného stromu jsou vždy otrávené. Podklad pro právní závěr, že důsledkem vadného postupu orgánů činných v trestním řízení nastalého v procesu dokazování je vždy absolutní neúčinnost a tím v trestním řízení nastala nepoužitelnost důkazů, nelze v příslušných ustanoveních trestního řádu upravujících dokazování v trestním řízení (hlava pátá trestního řádu) nalézt.*“⁵ Ovšem to bylo rozhodnutí v situaci, kdy obhajoba napadala nezákonnost jednání před jiným orgánem, než orgánem činným v trestním řízení. Tento jiný orgán jen podal podnět, na jehož základě následně začalo trestní řízení, tedy nešlo o nezákonnost v trestním řízení. Lze připustit, že v řízení bude zprvu činné nepříslušné státní zastupitelství, ale jen na nezbytně nutnou dobu,

¹ ZDENĚK KOUDELKA: Rath má právo na férový proces. *Trestní právo* 6/2012, ISSN 1211-2860, s. 4-5.

² Část V. usnesení Ústavního soudu z 17. 9. 2012, I.ÚS 2632/12.

³ Nález Ústavního soudu z 22. 10. 2009, IV.ÚS 956/09.

⁴ ZDENĚK KOUDELKA: Soudce cenzor. *Právo* 10. 6. 2008, ISSN 1211-2119, s. 6. *Státní zastupitelství* 7-8/2008, ISSN 1214-3758, s. 2 (Editorial).

⁵ Usnesení Nejvyššího soudu z 22. 5. 2013, 6Tdo 84/2013. JAN MUSIL: Několik otazníků nad judikaturou Ústavního soudu ČR v době postmoderny (na příkladu prohlídky jiných prostor a pozemků). *Kriminalistika* 1/2011, ISSN 1210-9150, s. 19

než si z úřední povinnosti samo bez zbytečného odkladu vyhodnotí svou nepříslušnost a postoupí věc příslušnému státnímu zastupitelství. To však není doba měsíců či dokonce roku. V takovém případě je nutné teorii otráveného stromu a ovoce z něj uplatnit, jinak se ústavní požadavek na zákonnost jednání státního zastupitelství,⁶ kam patří i příslušnost, stane prázdnou deklarací.

Když se porovná přístup Ústavního soudu v otázce změny soudce a soudu ve věci Benešová a Rath může přijít na mysl staré pořekadlo: „*Komu chceme, pomůžeme, komu nechceme, nemůžeme.*“. Věc rozhodl první senát Ústavního soudu ve složení předseda Vojen Güttler, soudce zpravodaj Pavel Holländer a Ivana Janů. Zajímavostí je, že po personální obměně týž senát 2. 1. 2014 vyhověl ústavním stížnostem Davida Ratha a zrušil nezákonná rozhodnutí soudů prodlužujících jeho vazbu.⁷ Ústavní soudci Kateřina Šimáčková a Ludvík David netrpěli neústavností, byť byla vedena v rámci protikorupční kampaně.⁸

Parkování jako trestný čin a Nejvyšší správní soud

Kárný senát Nejvyššího správního soudu ve složení předsedkyně senátu JUDr. Milada Tomková, zástupce předsedkyně senátu JUDr. Jan Engelmann a přísedící JUDr. Bohuslav Vacata, JUDr. Milena Čechotková, JUDr. Zora Krejčí a JUDr. Gabriela Halířová, Ph.D. na návrh vrchního státního zástupce v Olomouci Ivo Ištvaná ze dne 12. 1. 2012, 5 SPR 268/2011 na řízení o kárné odpovědnosti krajského státního zástupce v Brně JUDr. Petra Coufala uznal Petra Coufala vinným.⁹

Podstatou věci bylo, že Městské státní zastupitelství v Brně obdrželo anonymní trestní oznámení (podepsáno strojem s uvedením jména zřejmě jiné osoby bez uvedení adresy) na krajského státního zástupce Petra Coufala a postoupilo jej na Krajské státní zastupitelství v Brně se žádostí o odnětí věci. Obsahem podání bylo, že krajský státní zástupce parkuje soukromým vozem, kterým jezdil do práce a také jej užíval na některé služební cesty, na parkovacích místech vyhrazených pro krajské státní zastupitelství. To je běžná praxe. Například vyhrazená místa jsou využívána pro parkování soukromých aut soudců na Nejvyšším soudě, asistentů na Ústavním soudě a obdobná praxe je i na Nejvyšším státním zastupitelství. Rovněž na jiných úřadech v justici či jinde ve státní správě je běžné, že pro parkování soukromých aut zaměstnanců slouží služební parkoviště. Problém je, že většinou tato služební parkoviště nestačí a platí, kdo dřív přijde, ten dřív mele. Obvyklé je, že při omezené kapacitě si přednostně zaparkují svá vozidla šéfové daných institucí. Nemusí se to líbit, ale nejde o trestný čin.

Petr Coufal se o dané podání zajímal a zjistil si jeho obsah. Krajský státní zástupce dle trestného řádu i obecných právních zásad vyhodnotil podání podle jeho obsahu¹⁰ jako stížnost na něj ve věci správy a postoupil jej k dalšímu řešení na Ministerstvo spravedlnosti, což je nadřízený orgán ve věci správy státního zastupitelství, neboť nakládání s parkovištěm je součástí hospodářské správy úřadu. Takový postup zakotvuje i pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce o trestním řízení, který stanoví: „*Podání, která ani po doplnění neobsahují údaje, z nichž lze učinit závěr o podezření z trestného činu, ač oznamovatel tvrdí, že jde o trestní oznámení, se odloží nebo odevzdají příslušnému orgánu k projednání přestupku, jiného správního deliktu, kázeňského či kárného provinění,...*“.¹¹ Petr Coufal nic nezatajil. Jen jako rozumný člověk neaplikoval trestní předpisy na případ, který zjevně není

⁶ Čl. 2 ods. 2 Listiny základních práv a svobod. Čl. 2 ods. 3 Ústavy Čech, Moravy a Slezska č. 1/1993 Sb.

⁷ Nálezy Ústavního soudu z 2. 1. 2014, I.ÚS 2208 a 2665/13.

⁸ ZDENĚK KOUDEKA: Právo a protikorupční kampaň v kauze exposlanců. *Trestní právo* 9-10/2013, ISSN 1211-2860, s. 3-8. ZDENĚK KOUDELKA: Zákonná příslušnost státního zastupitelství jako právní hodnota. *Bulletin advokacie* 12/2013, ISSN 1210-6348, s. 35-39.

⁹ Rozhodnutí Kárného senátu Nejvyššího správního soudu z 21. 6. 2012, 12 Ksz 5/2012-125.

¹⁰ § 59 ods. 1 trestního řádu č. 141/1961 Sb.

¹¹ Čl. 13 ods. 4 pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 8/2009, o trestním řízení (v ASPI).

trestným činem. Protože podatele nešlo identifikovat, nemohl být vyzván ani k upřesnění podání, ani mu nemohlo být oznámeno, jak s podáním bylo naloženo. Vyřizovat podání, které není zcela zjevně oznámením o trestném činu, podle trestních předpisů je projevem neschopnosti posoudit podle práva a zdravého rozumu danou věc. Jen se byrokraticky zatěžuje státní zastupitelství či policie administrací věci, která skončí odložením. To, že krajský státní zástupce vyhodnotil, že nejde o trestný čin, ale o stížnost na něj ve věci správy státního zastupitelství, a postoupil věc Ministerstvu spravedlnosti, bylo v souladu s právem. Ani Ministerstvo spravedlnosti ve věci trestný čin nespátkovalo.

Přesto na krajského státního zástupce podal vrchní státní zástupce v Olomouci Ivo Ištván kárnou žalobu. Hodnotím tuto žalobu jako odvetu za to, že krajský státní zástupce Petr Coufal se nebál poukázat na nezákonnost dozoru trestního stíhání senátora Jiřího Čunka nepříslušným Okresním státním zastupitelstvím v Přerově,¹² kteroužto nezákonnost Vrchní státní zastupitelství v Olomouci pod vedením Ivo Ištvána neřešilo. Porušení zákona v neprospěch Jiřího Čunka následně konstatoval Nejvyšší soud.¹³ Zajímavé je, že Petr Coufal odstartoval kariéru Ivo Ištvána (narozen 1965), když jej ve věku necelých 30 let navrhl na jmenování okresním státním zástupcem Brno-venkov a roku 1997 doporučil na funkci vrchního státního zástupce v Olomouci. Boží mlýny melou pomalu, ale jistě. Proto je příznačné, že tato kárná žaloba byla namířena proti Petru Coufalovi, jenž pomohl instalovat Ivo Ištvána do vysokých funkcí. Petr Coufal nesl odpovědnost za své předchozí personální doporučení a sklidil, co zasel. Možná si někoho vzpomene, co se stalo Miloši Zemanovi v prezidentské volbě 2003 a jak se k němu zachovali lidé, kterým pomohl do významných funkcí – premiér Vladimír Špidla a ministr vnitra Stanislav Gross.

Podivné je, že kárný senát žalobě vyhověl, byť nevynesl trest, ale jen konstatoval vinu Petra Coufala. V podstatě se ztotožnil se žalobcem, že trestní oznámení nemělo být posouzeno podle obsahu - byť tak stanoví trestní řád - ale krajský státní zástupce se měl vyloučit a věc předat k rozhodnutí o odnětí a přikázání Vrchnímu státnímu zastupitelství v Olomouci jako kdyby obsahem podání bylo skutečně oznámení o trestném činu. Opravdu se vysoce placení státní zástupci vrchních státních zastupitelství mají zabývat podáním ve věci parkování auta? Podle kárného senátu Nejvyššího správního soudu ano.

Jako důkaz kam dovedl zneužívání moci vrchní státní zástupce v Olomouci Ivo Ištván, uveďme, že rok po skončení kárného řízení s Petrem Coufalem začalo u brněnské expozitury Útvaru pro odhalování korupce a finanční kriminality probíhat přípravné trestní řízení pro podezření ze zneužití postavení úřední osoby, spočívající v onom parkování. Stalo se tak poté, kdy to na Okresním státním zastupitelství v Šumperku, kam byla věc postoupena z důvodu podjatosti, opakovaně založili s tím, že nejde o podezření z trestného činu. Přesto si Ivo Ištván nakonec prosadil postoupení do Brna, dokonce krajskému Útvaru pro odhalování korupce a finanční kriminality. Vyšetřovatelkou kpt. Jílkovou byly zahájeny úkony trestního řízení, tedy se předpokládalo, že mohlo jít o trestný čin. K věci bylo vedle Petra Coufala jako sprostého podezřelého vyslechnuto několik desítek státních zástupců a zaměstnanců Krajského státního zastupitelství v Brně, řešilo se, kolikrát týdně na parkovišti stál atd. Zatím je Petr Coufal na svobodě...

Parkování soukromými auty soudců, státních zástupců i jiných zaměstnanců státu na vyhrazených parkovištích různých státních úřadů však není trestným činem, proto je zde postup dle trestních norem nesmyslný. Stížnost na takové jednání není trestním oznámením, byť tak bude nazvána. Nemohou se zde uplatnit normy trestního řízení o vyloučení státního zástupce z rozhodování. To, že krajský státní zástupce danou věc řešil tak, že ji jako vedoucí

¹² ZDENĚK KOUDELKA: Odnětí a přikázání u státního zastupitelství. *Trestní právo* 5-6/2013, ISSN 1211-2860, s. 39-47. ZDENĚK KOUDELKA: Zákonná příslušnost státního zastupitelství jako právní hodnota. *Bulletin advokacie* 12/2013, ISSN 1210-6348, s. 36, <http://www.bulletin-advokacie.cz/archiv-cisel/>

¹³ Rozsudek Nejvyššího soudu z 1. 10. 2009, 4 Tz 69/2009.

instituce, které se stížnost týkala, postoupil svému nadřízenému orgánu, což v případě správy státního zastupitelství je Ministerstvo spravedlnosti, bylo správné. Rozhodnutí kárného senátu dokazuje, že když se určitá veřejná moc předá soudům, nezamezuje to zneužití moci. Doufám jen, že rozhodnutí nebylo jednomyslné. Bohužel v daném řízení nemohou soudci a přísedící veřejně vyslovit odlišný názor.